

Warszawa, 02-06-2026 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur

KMP.573.16.2024.KB

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur
z rewizytacji Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego nr 4 w Warszawie**

I. Mandat Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur

1. Zgromadzenie Ogólne ONZ 18 grudnia 2002 r. przyjęło Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (dalej: OPCAT)¹.

2. OPCAT ustanowił system regularnych wizyt prewencyjnych w miejscach pozbawienia wolności. Wizyty te są przeprowadzane przez niezależne organy: Podkomitet ONZ ds. Prewencji Tortur (SPT)² i krajowe mechanizmy prewencji. W Polsce funkcję krajowego mechanizmu prewencji wykonuje Rzecznik Praw Obywatelskich za pomocą funkcjonującego w Biurze RPO Zespołu – Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej: KMPT, Krajowy Mechanizm)³.

3. KMPT ma dostęp do wszystkich „miejsc zatrzymań” w rozumieniu OPCAT. Są to wszystkie miejsca pozostające pod jurysdykcją i kontrolą państwa-strony, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności na podstawie polecenia organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem⁴. Z kolei

¹ Zob. Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192). Nazwa w języku angielskim: Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (OPCAT).

² Subcommittee on Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (SPT), <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/spt>.

³ Zob. art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264), dalej jako: ustawa o Rzeczniku Praw Obywatelskich, ustawa o RPO.

⁴ Zob. art. 4 ust. 1 OPCAT.

przez „pozbawienie wolności” OPCAT rozumie „jakąkolwiek formę zatrzymania lub uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym miejscu odosobnienia, którego osobie tej nie wolno z własnej woli opuszczać, na mocy polecenia jakiegokolwiek władzy sądowej, administracyjnej lub innej”⁵.

4. Wizytacje KMPT są niezapowiedziane. W czasie wizytacji członkowie KMPT mają dostęp do wszystkich pomieszczeń, instalacji i urządzeń, mogą odbyć poufną rozmowę z wybraną przez siebie osobą (zarówno osobą pozbawioną wolności, jak i członkiem personelu lub inną osobą), mają dostęp do dokumentacji i nagrań z monitoringu wizyjnego⁶. Mają też prawo rejestrowania dźwięku lub obrazu w miejscach, w których przebywają osoby pozbawione wolności, za zgodą osób, które będą rejestrowane⁷. Spostrzeżenia KMPT opierają się więc na różnych źródłach, m.in. własnych obserwacjach, przeprowadzonych rozmowach, analizie dokumentacji i zapisów monitoringu⁸.

5. Wizytacja KMPT w miejscu pozbawienia wolności ma charakter zapobiegawczy i stanowi uzupełnienie prac SPT. Krajowy Mechanizm nie jest organem śledczym. Nie rozpatruje też skarg⁹. Celem wizytacji KMPT jest identyfikowanie czynników zwiększających ryzyko wystąpienia tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania osób pozbawionych wolności oraz przedstawienie zaleceń mających na celu ich wyeliminowanie.

6. Formułując swoje wnioski i zalecenia, KMPT bierze pod uwagę międzynarodowe standardy praw człowieka, w szczególności standardy ONZ¹⁰.

7. Podstawą systemu zapobiegawczego stworzonego przez OPCAT jest dialog między KMPT i odpowiednimi władzami, zmierzający do poprawy sytuacji¹¹.

8. Osoby i organizacje, które zdecydowały się na przekazanie Krajowemu Mechanizmowi informacji, nie mogą ponieść z tego tytułu jakiegokolwiek sankcji lub uszczerbku, niezależnie od tego, czy udzieliły KMPT informacji prawdziwej lub fałszywej (zakaz represji)¹².

⁵ Zob. art. 4 ust. 2 OPCAT.

⁶ Zob. art. 20 OPCAT.

⁷ Zob. art. 13 ust. 1a ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

⁸ Szczegółowy opis metod pracy KMPT można znaleźć w raportach rocznych RPO z działalności KMPT. Zob. np. Raport RPO z działalności w Polsce KMPT w 2024 r., Część II – Metodologia i zakres prac KMPT.

⁹ Zob. Dziewiąte Sprawozdanie Roczne SPT z 22 marca 2016 r., CAT/OP/C/57/4, Aneks do sprawozdania, część II, p. 6. Zob. również publikację Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka pt. „Preventing Torture. The Role of National Preventive Mechanisms. A Practical Guide”, Professional Training Series No. 21, United Nations High Commissioner for Human Rights, Nowy Jork i Genewa 2018, s. 4-6.

¹⁰ Zob. art. 19 pkt b OPCAT.

¹¹ Zob. art. 22 OPCAT.

¹² Zob. art. 21 ust. 1 OPCAT.

II. Wprowadzenie

9. W dniach 27–29 stycznia 2026 r. przedstawiciele KMPT przeprowadzili rewizytację w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym nr 4 znajdującym się przy ul. Dolnej 19 w Warszawie (dalej; Ośrodek, placówka, MOW).

10. W skład zespołu wizytującego wchodziło: Tomasz Żółtek (psycholog), Barbara Pauli (prawniczka, psycholożka), Karina Balicka (kryminolog, specjalista bezpieczeństwa wewnętrznego).

11. Wizytacja miała na celu weryfikację stanu realizacji zaleceń wydanych w raporcie po wizycie przeprowadzonej w placówce w dniach 9–12 września 2024 r.¹³

12. W czasie wizytacji przedstawiciele KMPT odbyli rozmowę wstępną z Wicedyrektorem MOW Aliną Kasprzyk, dokonali oglądu wybranych przez siebie pomieszczeń placówki, przeprowadzili poufne rozmowy z nieletnimi i personelem oraz zapoznali się z prowadzoną na miejscu dokumentacją.

13. Po zakończeniu wizytacji dyrekcji placówki przedstawione zostały wstępne obserwacje zespołu wizytującego.

14. Raport obrazuje stopień realizacji zaleceń zawartych w raporcie z wizyty w 2024 r. (pkt IV) oraz inne kwestie budzące obawy KMPT, istotne z punktu widzenia prewencji tortur i innych form okrutnego, nieludzkiego i poniżającego traktowania albo karania (pkt V).

III. Charakterystyka placówki

15. Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy nr 4 w Warszawie przy ul. Dolnej 19 jest placówką resocjalizacyjno-wychowawczą dla chłopców w wieku 12–18 lat, niedostosowanych społecznie, w normie intelektualnej. Integralną częścią Ośrodka jest Szkoła Podstawowa Specjalna nr 201 oraz internat.

16. Placówka przeznaczona jest dla 31 nieletnich. W trakcie wizytacji stan ewidencyjny wynosił 18 chłopców, z czego w placówce obecnych było 5 wychowanków (10 przebywało na przepustce z uwagi na trwające ferie zimowe, 2 wychowanków było długotrwale nieobecnych z powodu ucieczki, a 1 wychowanek został skierowany, ale do czasu zakończenia wizytacji nie został doprowadzony do MOW).

17. Organem prowadzącym placówkę jest Urząd m.st. Warszawy.

18. Nadzór pedagogiczny sprawuje Mazowiecki Kurator Oświaty.

¹³ Zob. raport z wizytacji MOW nr 4 w Warszawie, dostępny pod adresem:

<https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2025-04/Raport%20-%20MOW%20Warszawa%202024.pdf>.

IV. Stan realizacji zaleceń zawartych w raporcie z wizyty w 2024 r.

19. **Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur wyraża zaniepokojenie faktem, że większość istotnych z punktu widzenia prewencji tortur i niehumanitarnego traktowania zaleceń nadal nie została zrealizowana.** Część zaleceń zostaje zatem w konkluzji niniejszego raportu przez Krajowy Mechanizm ponowiona.

20. KMPT podkreśla, że jego zalecenia opierają się na ugruntowanych międzynarodowych standardach ochrony praw człowieka oraz mają charakter zapobiegawczy i mogą pomóc odwiedzonym instytucjom w wypełnianiu ich obowiązku przeciwdziałania torturom i innym formom okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania oraz karania. Nie ograniczają się one zatem do przepisów prawa krajowego. **W ocenie KMPT brak odpowiedniej współpracy w tym zakresie zwiększa ryzyko wystąpienia niewłaściwych zachowań personelu i jest sprzeczny z postanowieniami art. 22 OPCAT¹⁴.**

A. Zalecenie: Prowadzenie regularnych szkoleń dla pracowników w zakresie rozpoznawania przejawów tzw. drugiego życia i zapobiegania temu zjawisku.

22. **Zalecenie niezrealizowane:** Od zakończenia wizytacji w 2024 r. pracownicy placówki uczestniczyli w szkoleniach z różnorodnych obszarów związanych z funkcjonowaniem placówki oraz realizacją zadań opiekuńczo-wychowawczych, które zostaną wskazane w dalszej części raportu. Ustalono jednak, że wśród wskazanych form doskonalenia zawodowego nie znalazły się szkolenia dotyczące identyfikowania zjawiska tzw. drugiego życia w placówce oraz przeciwdziałania temu zjawisku. Okoliczność ta zasługuje na szczególną uwagę, mając na względzie informacje uzyskane przez delegację KMPT podczas wizytacji MOW, wskazujące na występowanie przypadków agresji fizycznej oraz werbalnej pomiędzy wychowankami, a także na podejmowanie przez wychowanków najdłużej przebywających w placówce prób tworzenia nieformalnych zasad funkcjonowania oraz hierarchii grupowej.

23. Podczas wizytacji delegacja otrzymała sygnały, które wskazują na funkcjonowanie nieformalnych mechanizmów przemocowych wobec najmłodszych lub krótko przebywających w placówce wychowanków, obejmujących działania o charakterze inicjacyjnym, w tym stosowanie przemocy fizycznej oraz zachowań zastraszających. Praktyki te mają na celu dążenie do uzyskania nieformalnej kontroli społecznej w grupie rówieśniczej oraz służyć wymuszeniu określonych postaw i zachowań, w szczególności lojalności wobec grupy rówieśniczej.

¹⁴ Zgodnie z art. 22 OPCAT: „Odpowiednie władze danego Państwa Strony będą analizować rekomendacje krajowych mechanizmów prewencji oraz nawiązywać z nimi dialog na temat możliwych środków ich realizacji”.

24. W toku czynności wizytacyjnych ustalono, że kadra MOW nie akceptuje funkcjonowania nieformalnych struktur i podejmuje działania interwencyjne wobec ujawnionych sytuacji. Okoliczności zdarzeń, dane osób uczestniczących oraz opisy podjętych działań zamieszczane są w dokumentacji prowadzonej w placówce.

25. KMPT stoi na stanowisku, że podnoszenie kompetencji personelu przez udział w specjalistycznych szkoleniach, jak również wymiana doświadczeń z pracownikami innych młodzieżowych ośrodków wychowawczych, mogą przyczynić się do zwiększenia skuteczności działań profilaktycznych oraz ograniczenia ryzyka utrwalenia się nieformalnych struktur w placówce.

26. W odpowiedzi na raport¹⁵ Dyrektor placówki zwrócił się do Krajowego Mechanizmu z prośbą o wskazanie podmiotów realizujących szkolenia obejmujących wskazaną tematykę. KMPT, działając z poszanowaniem zasady bezstronności oraz mając na uwadze konieczność zachowania neutralności wobec podmiotów świadczących komercyjnie usługi szkoleniowe, nie rekomenduje konkretnych instytucji ani wykonawców, a jedynie wskazuje obszary kluczowe z punktu widzenia przeciwdziałania torturom i innym formom okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania oraz karania, o jakie warto uzupełnić zakres doskonalenia zawodowego.

27. KMPT ponawia zalecenie dotyczące prowadzenia regularnych szkoleń dla pracowników w zakresie rozpoznawania przejawów tzw. drugiego życia i zapobiegania temu zjawisku.

B. Zalecenie: Umieszczanie w izbie chorych wychowanków wyłącznie ze względu na zły stan zdrowia.

28. **Zalecenie niezrealizowane:** Delegacja Krajowego Mechanizmu podczas przeprowadzonej wizytacji ustaliła, że w izbie chorych umieszczani byli podopieczni z problemem enurezy nocnej podczas pierwszych dni pobytu w placówce. Sytuacja dotyczyła 2 wychowanków, którzy korzystali z pieluchomajtek.

29. Z uzyskanych informacji wynikało, że powyższe rozwiązanie ma na celu przede wszystkim zapobieżenie ich stygmatyzacji przez pozostałych wychowanków oraz ograniczenie konieczności nocnego wybudzania podopiecznych w pokojach wieloosobowych, w związku z koniecznością skorzystania z toalety. Jednakże zasadność przedstawionego wyjaśnienia budzi wątpliwości, ponieważ opisane działania dotyczą jedynie dwóch pierwszych dni pobytu, podczas gdy w pozostałym okresie wychowankowie są pieluchowani w pokojach wieloosobowych.

30. KMPT dostrzega potrzebę zapewnienia wychowankom warunków sprzyjających zachowaniu intymności oraz ochronie przed potencjalnymi

¹⁵ Zob. odpowiedź Dyrektora MOW nr 4 w Warszawie na zalecenia KMPT wydane w raporcie powizytacyjnym, dostępna pod adresem: <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2026-05/Odpowied%C5%BA%20-%20MOW%20Warszawa%202024.pdf>.

zachowaniami o charakterze stygmatyzującym ze strony rówieśników. Jednocześnie, mając na uwadze niewielką liczbę wychowanków kierowanych do placówki, zasadne jest zakwaterowanie wychowanków mających problem z moczeniem nocnym w odrębnej sypialni, w której mogliby przebywać w warunkach zapewniających prywatność, bez konieczności umieszczania ich w izbie chorych, przeznaczonej co do zasady dla osób wymagających opieki medycznej czy nadzoru epidemicznego.

31. Delegacja KMPT w analizowanej dokumentacji medycznej wychowanków nie stwierdziła zaleceń lekarskich uzasadniających stosowanie pieluchomajtek. Należy zaznaczyć, że stosowanie takiego rozwiązania wiąże się z ryzykiem poniżającego traktowania oraz poczucia wstydu, co wymaga szczególnej ostrożności. Ich wdrażanie powinno być dopuszczalne wyłącznie w przypadkach uzasadnionych medycznie i każdorazowo poprzedzone konsultacją specjalistyczną.

32. W związku z powyższym KMPT zwraca się o udzielenie informacji, czy aktualnie w placówce przebywają wychowankowie korzystający z pieluchomajtek oraz czy ich stosowanie znajduje potwierdzenie w zaleceniach lekarskich, a także o odniesienie się do opisaney wyżej możliwości kwaterowania nieletnich z problemem enurezy nocnej w osobnych sypialniach.

33. Krajowy Mechanizm ponawia zalecenie umieszczania w izbie chorych wychowanków wyłącznie ze względu na zły stan zdrowia.

C. Zalecenie: Przeprowadzanie kontroli osobistej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

34. **Zalecenie niezrealizowane:** Delegacja KMPT otrzymała informacje wskazujące na brak jednolitego i konsekwentnie stosowanego standardu w zakresie przeprowadzania kontroli osobistej. Z przekazanych sygnałów wynika, że w niektórych przypadkach kontrola ogranicza się do pozostawiania wychowanka w bieliźnie, natomiast w innych obejmuje konieczność całkowitego rozebrania się. Ponadto kontrola osobista bywa realizowana w sposób jednoetapowy, bez wyraźnego podziału na poszczególne etapy.

35. Powyższy stan rzeczy stwarza ryzyko niejednolitego stosowania procedur oraz może prowadzić do zróżnicowanego poziomu poszanowania praw i godności wychowanków poddawanych czynnościom kontroli osobistej, które w sposób istotny ingerują w ich sferę intymności.

36. Krajowy Mechanizm ponawia zalecenie przeprowadzania kontroli osobistej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

D. Zalecenie: Opracowanie procedury stosowania środków przymusu bezpośredniego w placówce i zapoznanie personelu z jej treścią.

37. **Zalecenie zrealizowane:** Dyrektor placówki opracował procedurę stosowania środków przymusu bezpośredniego, personel podczas posiedzenia Rady Pedagogicznej został zapoznany z jej treścią. Dodatkowo pracownicy MOW w 2025 r. przeszli szkolenie z zakresu samoobrony i bezpieczeństwa osobistego, a także zastosowania środka przymusu bezpośredniego w postaci siły fizycznej.

E. Zalecenie: Każdorazowe odbieranie zgody od przedstawicieli ustawowych wychowanków na świadczenia medyczne w sytuacjach, w których ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty wymaga ich zgody, a dodatkowo w przypadku nieletnich, którzy ukończyli 16 lat – także ich zgody.

38. **Zalecenie niezrealizowane:** W trakcie analizy dokumentacji nieletnich stwierdzono odbieranie od rodziców lub przedstawicieli ustawowych oświadczeń o charakterze ogólnym, obejmujących zgodę na leczenie szpitalne, w tym zabiegi chirurgiczne ratujące życie i zdrowie.

39. Powyższa praktyka pozostaje niezgodna z obowiązującymi przepisami prawa. Zgoda na udzielanie świadczenia zdrowotnego powinna być każdorazowo udzielana w odniesieniu do konkretnego świadczenia medycznego.

40. **Krajowy Mechanizm ponawia zalecenie odstąpienia od pobierania tzw. zgód blankietowych na świadczenia medyczne.**

F. Zalecenie: Dokumentowanie obrażeń za pomocą specjalnego formularza do oznaczania obrażeń, zawierającego mapy ciała do ich umiejscowienia, który wraz ze zdjęciami obrażeń (wykonywanymi za zgodą podopiecznych) powinien zostać włączony do dokumentacji medycznej.

41. **Zalecenie niezrealizowane:** Stan skóry nowo przybyłych wychowanków, jak również obrażenia powstałe w trakcie pobytu w placówce, w tym w szczególności te powstałe w wyniku zdarzeń o charakterze agresywnym (jak bójki), odnotowywane są wyłącznie w formie opisowej, w dokumentacji medycznej prowadzonej przez pielęgniarkę w placówce. Opisy te mają formę tekstu i nie są uzupełniane o schematy anatomiczne, co ogranicza możliwość precyzyjnej lokalizacji obrażeń oraz porównawczej oceny zmian pourazowych.

42. Podczas analizy dokumentacji delegacja KMPT zwróciła uwagę, że na oświadczeniach podpisywanych przy przyjęciu do placówki i dotyczących zapoznania się wychowanka z regulaminem oraz prawami i obowiązkami wychowanka w placówce nieletni dopisują własnoręcznie zdanie „Oświadczam, że ostatnio nie zostałem pobity”.

43. KMPT nie akceptuje stosowania tej praktyki, gdyż sformułowanie to ma charakter zbyt ogólny i nie odnosi się do żadnych istotnych okoliczności mogących

mieć znaczenie dla oceny ewentualnych zdarzeń o charakterze przemocowym, nie precyzuje nawet czasu, do którego odnosi się stwierdzenie. Tym samym nie stanowi ono rzetelnego ani wystarczającego narzędzia do weryfikacji ewentualnego stosowania przemocy.

44. KMPT zaleca odstąpienie od pozyskiwania od nieletnich oświadczeń co do doświadczania przemocy; zamiast tego KMPT ponawia zalecenie dokumentowania obrażeń zgodnie ze wskazaniami Protokołu stambulskiego¹⁶.

Rekomendowane jest wdrożenie procedury opartej na obiektywnej ocenie stanu zdrowia nowego wychowanka, w szczególności przez badanie lekarskie w możliwie najkrótszym czasie po przyjęciu nieletniego, oględziny ciała chłopca przez pielęgniarkę w placówce oraz dokumentowanie obrażeń zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi zawartymi w podręczniku ONZ.

G. Zalecenie: Przeszkolenie personelu z Protokołu stambulskiego oraz stosowanie się do zawartych w nim wytycznych.

45. Zalecenie niezrealizowane: Personel placówki został zobligowany przez Dyrektora do zapoznania się z treścią Protokołu stambulskiego oraz potwierdzenia tego faktu podpisem na stosownej liście. Podczas wizytacji personel w rozmowach z przedstawicielami KMPT wskazywał jedynie, że „kojarzy” taki dokument. Wytyczne zawarte w Protokole stambulskim nie były stosowane w codziennej pracy personelu, na co wskazuje chociażby stan realizacji zalecenia opisanego w pkt F tego raportu.

46. Krajowy Mechanizm stoi na stanowisku, że zapoznanie się pracowników z przepisami nie zastępuje szkolenia obejmującego praktyczne aspekty ich wdrażania. Zasadne pozostaje więc przeprowadzenie szkolenia umożliwiającego personelowi nabycie i utrwalenie kompetencji niezbędnych do właściwego stosowania Protokołu stambulskiego w codziennej pracy z wychowankami.

47. KMPT ponawia zalecenie przeszkolenia personelu z praktycznego zastosowania Protokołu stambulskiego.

H. Zalecenie: Zapewnienie, by wszelkie podpisywane przez wychowanków oświadczenia i kluczowe z punktu widzenia ich praw i obowiązków dokumenty były tłumaczone na język dla nich zrozumiały; w przypadku problemów z komunikacją należy korzystać z pomocy tłumacza; tłumaczenie dokumentów przez tłumacza powinno być odnotowywane na dokumencie (z podpisem i pieczętą); KMPT rekomenduje też odnotowywanie

¹⁶ Protokół stambulski: Podręcznik ONZ skutecznego dochodzenia i dokumentowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (wydanie z 2022 r.), dostępny na: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-protokol-stambulski-nowa-wersja-tlumaczenie-ms-odpowiedz-kolejna>.

w dokumentacji ewentualnych trudności w komunikacji z podopiecznym, jak również informacji, w jakim języku komunikuje się wychowanek oraz czy i w jaki sposób nastąpiło tłumaczenie.

48. **Zalecenie niezrealizowane:** W placówce nie posiadano tłumaczeń dokumentów podpisywanych przez nieletnich w momencie przyjęcia do MOW na języki obce.

49. W czasie wizytacji wychowankami placówki byli m.in. nieletni będący obywatelami Ukrainy. W toku analizy dokumentacji tych nieletnich przedstawiciele KMPT ustalili, że w arkuszu obserwacji jednego z wychowanków odnotowano trudności w rozumieniu języka polskiego. Z kolei w dokumentacji medycznej tego samego chłopca, sporządzonej podczas pobytu w szpitalu, wskazano na utrudnienia w przeprowadzeniu wywiadu lekarskiego, wynikające z bariery językowej oraz ograniczonej znajomości języka polskiego przez chłopca.

50. W zgromadzonej w placówce dokumentacji nie odnaleziono informacji potwierdzającej zapewnienie udziału tłumacza przy przyjęciu nieletniego do placówki. W czasie wizytacji Krajowego Mechanizmu wychowanek ten przebywał na przepustce, wobec czego delegacja KMPT nie miała możliwości weryfikacji ewentualnych trudności chłopca wynikających z bariery językowej.

51. **KMPT ponawia zalecenie dotyczące zapewnienia, by wszelkie podpisywane przez wychowanków oświadczenia i kluczowe z punktu widzenia ich praw i obowiązków dokumenty były tłumaczone na język dla nich zrozumiały; w przypadku problemów z komunikacją należy korzystać z pomocy tłumacza; tłumaczenie dokumentów przez tłumacza powinno być odnotowywane na dokumencie (z podpisem i pieczętką).**

I. Zalecenie: Zamontowanie skrzynki skarg, z której wychowankowie i inne osoby (pracownicy, osoby odwiedzające) będą mogli korzystać w warunkach zapewniających poufność.

52. **Zalecenie niezrealizowane:** W odpowiedzi na raport Dyrektor placówki poinformował KMPT, że skrzynka skarg znajduje się na korytarzu pierwszego piętra budynku, przy drzwiach do lokalu, który w przeszłości funkcjonował w tej części obiektu jako lokal mieszkalny. Istotnie jej wygląd przypomina skrzynkę na korespondencję, jednak nie została ona w żaden sposób oznakowana ani podpisana, co powoduje brak jednoznaczności co do jej przeznaczenia. Ani personel, ani nieletni nie posiadali wiedzy o funkcjonowaniu na terenie wizytowanego MOW skrzynki przeznaczonej do składania skarg w sposób anonimowy.

53. Ponadto podczas rewizytacji placówki w styczniu 2026 r. wizytujący dokonali analizy obrazu z monitoringu, w celu ustalenia usytuowania skrzynki

względem kamer. Ustalono, że nie istnieje możliwość umieszczenia skargi w skrzynce w sposób niezarejestrowany przez system monitoringu.

54. **KMPT ponawia zalecenie dotyczące właściwego oznakowania skrzynki skarg, umieszczenia jej poza zasięgiem kamer monitoringu oraz wywieszenia i przekazania nieletnim informacji o możliwości anonimowego składania skarg.**

J. Zalecenie: Wyeksponowanie w przestrzeniach wspólnych (np. na tablicach informacyjnych na korytarzach, przy wejściu do placówki), do których dostęp mają zarówno wychowankowie, jak i osoby odwiedzające, danych teleadresowych instytucji, do których nieletni lub inna osoba mogłaby się zwrócić w przypadku naruszenia praw wychowanka.

55. **Zalecenie niezrealizowane:** Podczas oglądu placówki przez wizytujących na ogólnodostępnych tablicach informacyjnych nie było danych teleadresowych instytucji zajmujących się ochroną praw człowieka ani innych podmiotów, do których nieletni lub osoby im bliskie mogłyby się zwrócić w przypadku naruszenia ich praw.

56. **KMPT ponawia zalecenie uzupełnienia tablic informacyjnych o dane teleadresowe instytucji, do których nieletni lub inna osoba mogłaby się zwrócić w przypadku naruszenia praw wychowanka.**

K. Zalecenie: Odstąpienie od stosowania sankcji zbiorowych.

57. **Zalecenie niezrealizowane:** Z ustaleń KMPT wynika, że zdarzają się sytuacje, w których stosowane są sankcje o charakterze zbiorowym. W sytuacji, gdy większość wychowanków danej grupy wychowawczej zostaje objęta tzw. korektą, czyli korzysta z ograniczonego katalogu przywilejów w związku z niewłaściwym zachowaniem – pozostałym nieletnim odmawia się korzystania z sali komputerowej. Takie rozwiązanie prowadzi do faktycznego przeniesienia konsekwencji indywidualnych zachowań części wychowanków na całą grupę.

58. **KMPT ponawia zalecenie odstąpienia od sankcji zbiorowych.**

L. Zalecenie: Poprawa warunków bytowych w placówce przez remont i doposażenie pomieszczeń.

59. **Zalecenie zrealizowane częściowo:** Od czasu wizytacji KMPT w 2024 r. w placówce podjęto działania zmierzające do poprawy warunków bytowych nieletnich. W pokojach wymieniono meble i elementy wyposażenia, a znajdujące się w świetlicach zużyte kanapy zastąpiono nowymi. W gabinecie psychologa przeprowadzono remont, który pozwolił na stworzenie otoczenia sprzyjającego relaksacji i wyciszeniu nieletnich. Na bieżąco realizowane są również drobne prace naprawcze związane z codzienną eksploatacją pomieszczeń.

60. Mimo dostrzegalnych zmian standard części pomieszczeń nadal pozostaje niewystarczający. W sypialniach nieletnich nadal widoczne są liczne ubytki oraz uszkodzenia ścian, w niektórych pokojach klamki do drzwi są uszkodzone. Część pomieszczeń w dalszym ciągu nie jest w pełni wyposażona – brakuje biurek i krzeseł umożliwiających nieletnim komfortowe funkcjonowanie oraz naukę. Placówka nadal nie dysponuje salami tematycznymi, które umożliwiłyby organizację zajęć edukacyjnych rozwijających zainteresowania wychowanków.

61. KMPT ponownie zwraca uwagę również na surowy i mało zindywidualizowany charakter pokoi mieszkalnych. W przestrzeniach tych brakuje dekoracji, elementów ocieplających wnętrza czy akcentów pozwalających nieletnim na choćby częściową personalizację otoczenia. W ocenie wizytujących dalsze działania powinny koncentrować się nie tylko na usuwaniu usterek technicznych, ale również na tworzeniu bardziej przyjaznego środowiska, sprzyjającego procesowi wychowawczemu i readaptacji społecznej.

62. **KMPT rekomenduje dalszą realizację prac remontowych ukierunkowanych na poprawę warunków bytowych nieletnich oraz tworzenie bardziej przyjaznego i wspierającego dla procesu wychowawczego i readaptacji społecznej środowiska.**

M. Zalecenie: Demontaż krat w pomieszczeniach, w których przebywają nieletni.

63. **Zalecenie niezrealizowane:** Dyrektor MOW w odpowiedzi na raport z wizytacji przeprowadzonej w 2024 r. wskazuje, że instalacja krat w oknach ma na celu przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa wychowanków oraz zapobieganie próbom ucieczki z terenu placówki. Jednocześnie podkreśla brak możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych, takich jak metalowe sztaby, mimo że są one stosowane w części pomieszczeń. Rozwiązanie to wiąże się z wadą w postaci braku możliwości otwierania okien, co w okresie letnich upałów powoduje powstawanie trudnych do zniesienia warunków termicznych w pomieszczeniach.

64. Argumentacja przedstawiona przez Dyrektora budzi istotne wątpliwości w świetle ustalonych okoliczności. Pomimo zastosowania tego rodzaju zabezpieczeń nieletni podjął bowiem skuteczną próbę ucieczki z terenu placówki przez okno sypialni. Powyższe wskazuje, że zastosowane rozwiązanie nie zapewnia pełnej realizacji deklarowanego celu, a jego skuteczność jako środka zapobiegającego ucieczkom pozostaje wątpliwa.

65. **KMPT zaleca wdrożenie alternatywnych rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo wychowanków i ograniczających ryzyko ucieczek przy jednoczesnym poszanowaniu praw nieletnich oraz zapewnienie odpowiednich warunków bytowych, niebudzących skojarzeń z systemem penitencjarnym.**

N. Zalecenie: Poszerzenie szkoleń kadry o zagadnienia: komunikacji interpersonalnej, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych i konfliktowych (w tym deeskalacji napięć i konfliktów), sposobu postępowania z osobami w spektrum autyzmu oraz ADHD, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka i praw dziecka.

66. **Zalecenie zrealizowane:** Od momentu zakończenia wizytacji placówki w 2024 r. personel placówki uczestniczył w szkoleniach grupowych z zakresu: trudnych sytuacji w pracy wychowawcy MOW – zagadnienia prawne; pracy z uczniem ze spektrum autyzmu; współpracy opiekunów prawnych z placówką jako istotnego elementu procesu resocjalizacji nieletnich; międzynarodowych standardów ochrony praw dziecka i praw człowieka. Personel placówki uczestniczył w tym czasie również w szkoleniach i kursach indywidualnych z zakresu: różnic międzypokoleniowych; zastępowania agresji w praktyce; treningu umiejętności społecznych, budowania klimatu społecznego w klasie jako podstawie działalności wychowawczej; zachowań destrukcyjnych wśród młodzieży; wspierania dzieci i młodzieży w kryzysie.

O. Zalecenie: zapewnienie superwizji, prowadzonej przez zewnętrznego eksperta, wszystkim pracownikom Ośrodka.

67. **Zalecenie zrealizowane:** Pracownicy mają możliwość uczestniczenia w superwizji grupowej w Poradni Specjalistycznej – Młodzieżowy Ośrodek Profilaktyki i Psychoterapii „MOP” przy ul. Boryszewskiej w Warszawie.

IV. Inne kwestie

A. Brak rejestrowania oraz powiadamiania organów nadzoru o przypadkach przemocy fizycznej występującej między wychowankami

68. Podczas wizytacji przedstawiciele KMPT dokonali analizy dokumentacji prowadzonej w MOW oraz przeprowadzili poufne rozmowy z wychowankami i pracownikami. Podjęte czynności pozwoliły na ustalenie, że w placówce dochodziło do licznych przypadków przemocy fizycznej między wychowankami. Przykładowo:

- W dniu 12 września 2025 r. wychowanek doznał pobicia na terenie MOW, ciosy obejmowały brzuch i głowę. W dniu 21 września 2025 r. nieletni doświadczający przemocy stracił przytomność i został przewieziony na SOR, gdzie przebywał na obserwacji przez kilka dni. Po powrocie do placówki, w dniu 30 września 2025 r. ponownie został uderzony w głowę przez kolegę. Po przewiezieniu nieletniego na SOR i wykonanych badaniach nie stwierdzono konieczności dalszej hospitalizacji.

- W dniu 22 października 2025 r. jeden z wychowanków pobił kolegę, zadając mu ciosy w głowę i brzuch. Poszkodowany doznał z tego powodu krwotoku z nosa.
- W dniu 22 października 2025 r. w wyniku sprzeczki na stołówce jeden z nieletnich wylał koledze na twarz ciepłą herbatę, a następnie rzucił w niego szklanką. Chłopiec będący ofiarą agresji dostał krwotoku z nosa.
- W dniu 28 października 2025 r. wychowanek został pobity przez innych wychowanków. Skarżył się na ból głowy, został przewieziony na SOR. Po badaniach nie wymagał dalszej hospitalizacji.
- W dniach 24–25 czerwca 2025 r. grupa nieletnich stosowała przemoc fizyczną wobec dwóch wychowanków.
- W dniu 25 czerwca 2025 r. dwóch wychowanków na zmianę przytrzymywało głowę nieletniego, którą uderzali w klawiaturę pianina.

69. Podczas wizytacji poddano analizie również rejestr zdarzeń nadzwyczajnych prowadzony w MOW. Od początku 2025 r. do dnia wizytacji odnotowano w nim jedynie oddalenia się nieletnich oraz niepowroty z przepustek. Również w informacjach przekazywanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nie odnotowano innych zdarzeń nadzwyczajnych w MOW nr 4 w tym okresie.

70. Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur, zaniepokojony takim stanem rzeczy, wystosował w dniu 13 lutego 2026 r. pismo do Dyrektora MOW, w którym zalecił precyzyjne odnotowywanie w rejestrze zdarzeń nadzwyczajnych wszystkich przypadków przemocy fizycznej między wychowankami, zgodnie z wymogami ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich¹⁷, oraz zawiadamianie o wydarzeniach nadzwyczajnych i ich przyczynach organu sprawującego nadzór pedagogiczny, organu prowadzącego oraz Komisji do spraw kierowania nieletnich do MOW.

71. W odpowiedzi na pismo Dyrektor MOW w dniu 2 marca 2026 r. przedstawił wyjaśnienia dotyczące sygnalizowanej sytuacji oraz zobowiązał się, że wszystkie wydarzenia nadzwyczajne wymienione w przepisach prawa będą rejestrowane i zgłaszane do organu nadzorczego.

72. W związku z powyższym KMPT zwraca się o informację, czy od początku marca 2026 r. do chwili otrzymania raportu w placówce doszło do zdarzenia nadzwyczajnego. Jeśli tak, jakiego rodzaju było to zdarzenie i czy zostały o nim powiadomione organy wymagane przepisami ustawy o wspieraniu i resocjalizacji?

¹⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 163).

B. Personel

73. W placówce zatrudnionych jest 21 osób, co odpowiada łącznie 15,78 etatu pedagogicznego. W strukturze zatrudnienia znajdują się: psycholog zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy, pedagog zatrudniony na 0,5 etatu, 8 wychowawców oraz 9 nauczycieli realizujących łącznie 4,28 etatu. Kadre kierowniczą stanowi Dyrektor oraz Wicedyrektor placówki.

74. Na podstawie przekazanych informacji pisemnych przez placówkę oraz ustaleń dokonanych podczas wizytacji wynika, że placówka boryka się z istotnymi brakami kadrowymi, obejmującymi zarówno stanowiska nauczycielskie, jak i specjalistyczne. Wakaty dotyczą nauczycieli przedmiotów takich jak: edukacja dla bezpieczeństwa, matematyka (placówka zapewniła stałe zastępstwo) oraz etyka i religia (zajęcia z tych przedmiotów nie były realizowane z uwagi na brak deklaracji opiekunów wychowanków). Braki kadrowe obejmują również stanowiska wychowawcy, pedagoga (w wymiarze 0,5 etatu), reedukatora oraz terapeuty.

75. Zaniepokojenie KMPT wzbudził również fakt, że w analizowanym okresie pedagog zatrudniony w placówce przebywał na licznych zwolnieniach lekarskich, co dodatkowo ograniczało wychowankom możliwość specjalistycznego wsparcia ze strony personelu.

76. Placówka, z uwagi na liczne problemy kadrowe, podejmuje działania zaradcze i współpracuje z Centrum Rozwoju Twojego Potencjału TOGO w zakresie warsztatów edukacyjnych wspierających rozwój emocjonalny i umiejętności społecznych oraz terapii indywidualnych.

77. Krajowy Mechanizm stoi na stanowisku, że trudna sytuacja kadrowa placówki i ograniczona ciągłość oddziaływań powodują, że podejmowane działania mają charakter fragmentaryczny i rozproszony, co ogranicza możliwość budowania spójnego procesu terapeutycznego. W rezultacie trudności wychowanków nie zawsze mogą być właściwie rozpoznane i opracowane w sposób holistyczny, a udzielana pomoc nie tworzy trwałego, konsekwentnego i kompleksowego systemu wsparcia.

78. Krajowy Mechanizm zaleca podjęcie pilnych działań zmierzających do uzupełnienia braków kadrowych w placówce, w szczególności na stanowisku wychowawcy, pedagoga (w wymiarze 0,5 etatu) i terapeuty.

79. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że w lutym 2026 r. planowane było zatrudnienie wychowawcy na pełny etat oraz pedagoga w wymiarze 0,5 etatu. W związku z powyższym KMPT zwraca się do Dyrektora MOW o udzielenie informacji, czy ww. osoby zostały zatrudnione oraz czy obecnie prowadzone są procesy rekrutacyjne na inne stanowiska.

IV. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zaleca:

a) Dyrektorowi MOW nr 4 w Warszawie:

1. Prowadzenie regularnych szkoleń dla pracowników w zakresie rozpoznawania przejawów tzw. drugiego życia i zapobiegania temu zjawisku;
2. Umieszczanie w izbie chorych wychowanków wyłącznie ze względu na zły stan zdrowia;
3. Przeprowadzanie kontroli osobistej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
4. Odstąpienie od pobierania tzw. zgód blankietowych na świadczenia medyczne;
5. Odstąpienie od pozyskiwania od nieletnich oświadczeń co do doświadczania przemocy, w miejsce pozyskiwania których KMPT ponawia zalecenie dokumentowania obrażeń zgodnie ze wskazaniami Protokołu stambulskiego;
6. Przeszkolenia personelu z praktycznego zastosowania Protokołu stambulskiego;
7. Zapewnienie, by wszelkie podpisywane przez wychowanków oświadczenia i kluczowe z punktu widzenia ich praw i obowiązków dokumenty były tłumaczone na język dla nich zrozumiały; w przypadku problemów z komunikacją należy korzystać z pomocy tłumacza; tłumaczenie dokumentów przez tłumacza powinno być odnotowywane na dokumencie (z podpisem i pieczętką);
8. Właściwe oznakowanie skrzynki skarg, umieszczenie jej poza zasięgiem kamer monitoringu oraz wywieszenie i przekazanie nieletnim informacji o możliwości anonimowego składania skarg;
9. Uzupelnienie tablic informacyjnych o dane teleadresowe instytucji, do których nieletni lub inna osoba mogłaby się zwrócić w przypadku naruszenia praw wychowanka;
10. Odstąpienie od stosowania wobec podopiecznych sankcji zbiorowych;
11. Realizację prac remontowych ukierunkowanych na poprawę warunków bytowych nieletnich oraz tworzenie środowiska bardziej przyjaznego i wspierającego proces wychowawczy i readaptację społeczną;
12. Wdrożenie alternatywnych rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo wychowanków i ograniczających ryzyko ucieczek przy jednoczesnym poszanowaniu praw nieletnich oraz zapewnienie odpowiednich warunków bytowych niebudzących skojarzeń z systemem penitencjarnym;

13. Podjęcie pilnych działań zmierzających do uzupełnienia braków kadrowych w placówce, w szczególności na stanowisku wychowawcy, pedagoga (w wymiarze 0,5 etatu) i terapeuty.

b) Prezydentowi m.st. Warszawy:

przekazanie środków finansowych na realizację zaleceń wymagających nakładów finansowych.

V. Informacje dodatkowe

Na podstawie art. 20 OPCAT Krajowy Mechanizm zwraca się do Dyrektora MOW nr 4 w Warszawie o udzielenie informacji zawartych w pkt 32, 72 oraz 79 niniejszego raportu.

Opracowała: Karina Balicka

Za Zespół podpisuje:

Rafał Kulas

Dyrektor Zespołu

/-podpisano elektronicznie/